Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe
Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach
ISSN 2083-8611 Nr 358 · 2018

Piotr Podsiadło

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
Wydział Finansów i Prawa
Katedra Finansów Samorządowych
piotr.podsiadlo@uek.krakow.pl

ZAGADNIENIE POMOCY PUBLICZNEJ PRZYZNAWANEJ *EX LEGE* W PAŃSTWACH CZŁONKOWSKICH UNII EUROPEJSKIEJ[1]

Streszczenie: Artykuł 107 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) wprowadza domniemanie, że środki pomocy państwa spełniające kryteria określone w tym przepisie są niezgodne z prawem i tym samym zakazane. Szeroka interpretacja pojęcia pomocy publicznej oznacza, że znaczna część krajowych środków polityki gospodarczej jest zasadniczo objęta tym zakazem. Jednak konstrukcja regulacji określonej art. 107 ust. 1 TFUE jasno wskazuje, że zakaz ten nie jest ani absolutny, ani bezwarunkowy, a Traktat przewiduje od niego wiele odstępstw. Przede wszystkim art. 107 ust. 2 i 3 ustanawia szerokie wyjątki od zakazu z art. 107 ust. 1 TFUE, które jednakże mają dość odrębny charakter. Artykuł 107 ust. 2 wymienia rodzaje pomocy, które są automatycznie zgodne z prawem i które Komisja Europejska musi z tego powodu uznać za zgodne z rynkiem wewnętrznym, jeżeli spełnione są odpowiednie warunki. W praktyce jednak przepis ten ma obecnie niewielkie znaczenie ze względu na bardzo ograniczone kategorie pomocy, do których ma zastosowanie. Znacznie ważniejszą rolę odgrywa art. 107 ust. 3 TFUE, zawierający listę rodzajów pomocy, które Komisja ma prawo – ale nie musi – zatwierdzić.

Słowa kluczowe: Unia Europejska, polityka konkurencji, pomoc publiczna, wyłączenie *ex lege*.

JEL Classification: E62, K20, K33.

Wprowadzenie

Na jednolitym rynku europejskim, gdzie regulatorem wszelkich zachodzących procesów jest wolna konkurencja, obowiązuje zasada, że interwencja państwa jest dopuszczalna w sytuacji, gdy rynek sam nie jest w stanie pewnych

[1] Publikacja została sfinansowana ze środków przyznanych Wydziałowi Finansów i Prawa Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie w ramach dotacji na utrzymanie potencjału badawczego.

problemów rozwiązać. Zgodnie z twierdzeniami ekonomii dobrobytu, gdy nie zachodzą przesłanki zawodności rynku, domeną państwa powinna być jedynie redystrybucja dochodów, bowiem działanie wolnokonkurencyjnego rynku zapewni efektywną alokację zasobów. Z kolei występowanie istotnych niezawodności rynku, takich jak niedoskonała konkurencja i informacja, efekty zewnętrzne, dobra publiczne, czy bezrobocie, inflacja i brak równowagi, może powodować brak efektywności rynku w rozumieniu Pareta. W takiej sytuacji państwo jest uprawnione do ingerencji w mechanizm rynkowy, przy czym należy wykazać, że istnieje taki rodzaj interwencji, który zapewnia osiągnięcie korzyści w rozumieniu Pareta, czyli polepsza sytuację jednych podmiotów, nie pogarszając jednocześnie sytuacji drugich podmiotów [Pareto, 2014]. Z punktu widzenia dopuszczalności pomocy publicznej zasada Pareta jest o tyle istotna, że postuluje wprowadzanie zmian przynoszących określone korzyści, jeżeli zmiana ta służy poprawie sytuacji niektórych podmiotów, nie pogarszając jednocześnie sytuacji innych podmiotów. Problem w tym, że decyzje podejmowane przez państwo odnośnie do udzielania pomocy prowadzą najczęściej do poprawy położenia jednych przedsiębiorstw i pogorszenia położenia innych. Kwestią o znaczeniu fundamentalnym jest w tym miejscu uzyskiwanie niesprawiedliwej przewagi nad konkurentami przez przedsiębiorstwo, które otrzymało lub w dalszym ciągu otrzymuje wsparcie od państwa. Dlatego też Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej [TFUE] zakazuje udzielania pomocy przedsiębiorstwom przez państwo, chyba że wsparcie takie jest uzasadnione z powodu ogólnego rozwoju gospodarczego.

Celem artykułu jest przedstawienie reguł dopuszczalności udzielania pomocy publicznej na obszarze jednolitego rynku wewnętrznego, ze szczególnym uwzględnieniem przypadków pomocy uznanej przez sam Traktat za „zgodną z rynkiem wewnętrznym". Przyjęto tezę badawczą, że ze względu na „zamknięty katalog" rodzajów takiej pomocy, wielkość pomocy udzielanej na podstawie art. 107 ust. 2 TFUE jest bardzo mała i stanowi znikomy udział w strukturze pomocy publicznej w państwach członkowskich UE.

1. Ogólne reguły dopuszczalności pomocy publicznej w UE

Na model prawny wspólnych reguł konkurencji odnoszących się do pomocy państwa, który tworzą przepisy prawa pierwotnego i wtórnego oraz bogate orzecznictwo sądów Unii Europejskiej, składają się przede wszystkim materialno-prawne reguły dopuszczalności pomocy publicznej [Mause, Gröteke, 2017,

s. 185-201]. Są to: pojęcie pomocy państwa (art. 107 ust. 1 TFUE), która jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym i której udzielenie jest niedozwolone – co do zasady – bez zgłoszenia Komisji w świetle art. 108 ust. 3 TFUE, zakres i kryteria pomocy dozwolonej jako *ex lege* zgodnej z rynkiem wewnętrznym (art. 107 ust. 2 TFUE), zakres i kryteria pomocy dopuszczalnej jako uznanej za zgodną z rynkiem wewnętrznym przez Komisję lub Radę (art. 107 ust. 3 TFUE) oraz zakres i kryteria dopuszczalnej pomocy dla usług w ogólnym interesie gospodarczym jako wyłączonej spod reguł konkurencji (art. 106 ust. 2 TFUE). W modelu prawnym pomocy państwa mieszczą się także normy regulujące ustrój, procedury i sankcje w zakresie stosowania materialno-prawnych reguł pomocy państwa, które mają swe źródło w przepisach art. 108 i 109 TFUE, a także w aktach prawa wtórnego wydanych przez Radę na podstawie art. 109 TFUE i Komisję na podstawie przepisów art. 106 ust. 3 TFUE oraz art. 108 ust. 4 TFUE.

2. Pomoc zgodna z rynkiem wewnętrznym *ex lege*

Fundamentem polityki Unii Europejskiej w zakresie pomocy publicznej jest zapis zawarty w art. 107 ust. 1 TFUE, który zawiera normatywną definicję pomocy niezgodnej z rynkiem wewnętrznym [Milhet, 2017, s. 1433-1452]. Interwencje państwa lub przy użyciu zasobów państwowych polegające na przysparzaniu selektywnej korzyści przedsiębiorstwom, które mogą zakłócać konkurencję na rynku wewnętrznym i wpływać na wymianę handlową między państwami członkowskimi, są niezgodne z rynkiem wewnętrznym i zakazane, ale mogą być zgodne z rynkiem wewnętrznym i dopuszczalne na realizację celów określonych w art. 107 ust. 2 i 3 TFUE [Oldale, Piffaut, 2009, s. 14-16].

Zgodnie z art. 107 ust. 1 TFUE środki pomocy spełniające wszystkie powyższe kryteria są zasadniczo niezgodne z rynkiem wewnętrznym [Quigley, 1998, s. 242; Winter, 2004, s. 475]. Zasada niezgodności nie jest jednak równoważna z całkowitym zakazem [Schina, 1987, s. 13; D'Sa, 1998, s. 54]. Niedozwolony charakter pomocy publicznej niezgodnej z rynkiem wewnętrznym nie występuje w sytuacji, w której automatyczne zastosowanie znajdzie art. 107 ust. 2 TFUE, ustanawiający zamknięty katalog rodzajów pomocy publicznej, uznanej przez sam Traktat za zgodną z zasadami jednolitego rynku europejskiego [Bacon, 2009, s. 106]. Są to: a) pomoc o charakterze socjalnym dla indywidualnych konsumentów (pod warunkiem, że jest przyznawana bez dyskryminacji związanej z pochodzeniem produktów), b) pomoc mająca na celu naprawienie szkód spowodowanych klęskami żywiołowymi lub innymi zdarzeniami nadzwy-

czajnymi, c) pomoc przyznawana dla pewnych regionów Republiki Federalnej Niemiec szczególnie dotkniętych podziałem Niemiec, w zakresie, w jakim jest niezbędna do skompensowania niekorzystnych skutków gospodarczych spowodowanych tym podziałem. Ponadto za pomoc publiczną dopuszczalną z mocy prawa uznawana jest pomoc odpowiadająca potrzebom koordynacji transportu lub stanowiąca zwrot za wykonanie pewnych świadczeń nierozerwalnie związanych z pojęciem usługi publicznej (art. 93 TFUE) oraz pomoc będąca rekompensatą za świadczenie usług publicznych przyznana przedsiębiorstwom zobowiązanym do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym (art. 106 ust. 2 TFUE). Niedozwolony charakter pomocy państwa niezgodnej z rynkiem wewnętrznym nie występuje również wtedy, gdy odpowiedni akt Rady Europejskiej lub Komisji Europejskiej uzna określony środek pomocy za zgodny z rynkiem wewnętrznym na podstawie art. 107 ust. 3 TFUE, ze względu na to, że związane z nią korzyści przeważają nad faktycznymi lub potencjalnymi zakłóceniami konkurencji i stratami w handlu między państwami członkowskimi. Istnienie określonych w art. 107 ust. 2 i 3 TFUE wyłączeń od generalnego zakazu udzielania pomocy publicznej przez państwa członkowskie UE uzasadnia kontrolowanie przez Komisję planowanych środków pomocy państwa, co przewiduje art. 108 Traktatu. Artykuł ten stanowi, że państwo członkowskie zobowiązane jest poinformować Komisję o wszelkich planach przyznania pomocy przed przystąpieniem do ich realizacji [Botta, Schwellnus, 2015, s. 335-352.]. Uprawnia także Komisję do podejmowania decyzji o tym, czy proponowany środek pomocy kwalifikuje się do objęcia wyłączeniem lub decyzji „o zniesieniu lub zmianie tej pomocy przez dane państwo".

3. Praktyka udzielania pomocy publicznej według wyłączenia *ex lege*

Określone w art. 107 ust. 2 TFUE wyłączenia automatyczne stanowią wyjątek od ogólnej zasady, że pomoc publiczna jest niezgodna z rynkiem wewnętrznym, dlatego powinny one być ściśle interpretowane i rozumiane jako zamknięty katalog rodzajów pomocy [Wyrok Trybunału, 2003b, pkt 66; Wyrok Sądu, 2009, pkt 179]. Ponadto pomoc taka podlega ustanowionej Traktatem kontroli Komisji Europejskiej, ponieważ państwa członkowskie mają obowiązek zgłoszenia takiej pomocy na podstawie art. 108 ust. 3 TFUE. Dopiero po uznaniu przez Komisję w drodze deklaratoryjnej decyzji, że proponowana pomoc spełnia warunki ustanowione w art. 107 ust. 2 TFUE, państwo członkowskie może udzielić taką pomoc jako zgodną z rynkiem wewnętrznym *ex lege*. Wyłączając

w tym miejscu pomoc dla sektora transportu, wobec którego stosowane są szczególne przepisy Traktatu dotyczące udzielania pomocy publicznej, *ex lege* dozwolone są trzy rodzaje pomocy państwa, tj. pomoc socjalna, pomoc w wypadku klęsk żywiołowych oraz pomoc uwarunkowana skutkami podziału Niemiec.

Dokonując interpretacji wyjątków *ex lege* od zakazu przyznawania pomocy publicznej, należy zauważyć, że w ramach pomocy socjalnej trzeba wskazać pomoc mającą doprowadzić do obniżki cen określonych towarów lub usług dla osób dysponujących niewielkimi dochodami indywidualnymi [Hofmann, Micheau (red.), 2016, s. 234-240]. Takie wsparcie będzie miało charakter socjalny i będzie przyznawane określonym konsumentom spełniającym przede wszystkim kryteria dochodowe, przy czym powinno być tutaj zachowane kryterium braku dyskryminacji ze względu na pochodzenie towarów lub usług [Wyrok Sądu, 2005, pkt 94-95]. Ponadto pomoc tego rodzaju może być także przyznawana bezpośrednio przedsiębiorstwom wytwarzającym pewne towary, oferującym je po niższych cenach określonym grupom społecznym. Oznacza to, że każdy producent danego towaru otrzymuje rekompensatę za jego sprzedaż po obniżonej cenie, jak również każdy konsument należący do danej grupy społecznej objętej pomocą otrzymuje dopłatę przy zakupie określonego towaru sprzedawanego po cenie rynkowej, bez względu na to, przez kogo został on wytworzony. Pomoc o charakterze socjalnym jest zatem przyznawana bezpośrednio pewnym kategoriom konsumentów finalnych na zakup określonych towarów lub usług, np. przewozów promowych [Wyrok Trybunału, 2006b, pkt 119-130], ale w praktyce najczęściej jest kierowana do przedsiębiorstw oferujących takie towary – jako rekompensata ich sprzedaży po niższych cenach – np. odsprzedaż pszenicy poniżej jej wartości w celu obniżenia ceny chleba [Wyrok Trybunału, 1977, s. 190], pomoc przy zakupie urządzeń do odbioru telewizji cyfrowej dla grup ludności o niskich dochodach [Decyzja Komisji, 2007].

Drugi wyjątek dotyczy pomocy publicznej udzielanej w celu usunięcia szkód wywołanych przez katastrofy naturalne lub przez inne nadzwyczajne zdarzenia. Oznacza to, że przyczyny determinujące przyznanie pomocy publicznej wynikają ze zdarzeń niemożliwych lub trudnych do przewidzenia, do których zaliczane są przede wszystkim katastrofy naturalne (trzęsienia ziemi, wybuchy wulkanów, stany pogodowe o szczególnym i krótkotrwałym charakterze) oraz stany nadzwyczajne powstałe w wyniku oddziaływania o charakterze innym niż naturalny obejmujące szkody wyrządzone działaniami ludzkimi (np. wojny, strajki, prześladowania na tle społecznym lub religijnym). Na podstawie orzecznictwa sądów unijnych można wskazać, że to wyłączenie ma zastosowanie do

pomocy państwa udzielanej w celu usunięcia skutków klęsk żywiołowych, takich jak powodzie, susze [Wyrok Trybunału, 2006a, pkt 81], lub innych nadzwyczajnych zdarzeń, np. szkód spowodowanych awarią elektrowni jądrowej [Wyrok Trybunału, 2004b, pkt 78-89], czy szkód związanych z następstwami ataku terrorystycznego [Wyrok Sądu, 2008, pkt 53 i nast.].

Trzeci z wymienionych wyjątków ma zdecydowanie charakter lokalny, bowiem odnosi się do sytuacji gospodarczej przedsiębiorstw z Republiki Federalnej Niemiec. Wyłączenie to można traktować już jedynie w wymiarze historycznym, bowiem pomoc podlegająca pod przepis art. 107 ust 2 lit. c) była udzielana bezpośrednio po podziale Niemiec w 1949 r. przedsiębiorstwom działających w tych regionach, które były najbardziej dotknięte skutkami tego podziału. Celem tej pomocy było zrekompensowanie niekorzystnych skutków gospodarczych wywołanych tym podziałem i dlatego też przepis ten nie mógł stanowić podstawy automatycznego wyłączenia dla pomocy państwa udzielanej przedsiębiorstwom byłej NRD po procesie zjednoczenia Niemiec, gdyż opóźnienie rozwoju gospodarczego tej części Niemiec nie wynikało z ich podziału, ale z istniejącego tam ustroju gospodarczego. Wskazywał na to kilkakrotnie w swoich orzeczeniach Trybunał Sprawiedliwości [Wyrok Trybunału, 2000, pkt 47-48; Wyrok Trybunału, 2003a, pkt 121; Wyrok Trybunału, 2004a, pkt 49]. Ponadto interpretacja tego przepisu zgodna z orzecznictwem Trybunału została potwierdzona w deklaracji nr 29 do Traktatu z Lizbony.

Mając na uwadze, że w praktyce udzielana jest pomoc na podstawie dwóch pierwszych wyłączeń *ex lege*, aby pomoc mogła być uznana za zgodną z jednolitym rynkiem na podstawie wyżej wskazanych przepisów, w przypadku pomocy socjalnej nie może ona przynosić równocześnie jakichkolwiek korzyści przedsiębiorstwom, zaś w przypadku pomocy na naprawienie szkód musi prowadzić jedynie do rekonstrukcji zniszczeń.

Pomoc socjalna w państwach członkowskich UE w latach 2004-2016 stanowiła łącznie ok. 30 mld EUR [Eurostat, 2018]. Wśród krajów będących głównymi benefaktorami należy przede wszystkim wskazać na Francję, która udzieliła na ten cel 28,5 mld EUR, oraz Hiszpanię – 1,3 mld EUR. Jest to odpowiednio 95% i 4% całości pomocy przyznanej przez wszystkie państwa członkowskie. Państwa, takie jak Bułgaria, Holandia, Litwa, Słowacja i Wielka Brytania, przyznały pomoc socjalną tylko jeden raz w analizowanym okresie. Na poziomie UE pomoc tego rodzaju stanowiła średnio 3,36% pomocy ogółem. Dla Francji i Hiszpanii jest to odpowiednio – średnio 16,61% i 2,73%. Należy jednak zauważyć, że w przypadku Francji udział pomocy socjalnej wzrastał do 2014 r.,

osiągając rekordową wartość 34,69%, po czym zaczął spadać, osiągając wartość 25,62% w 2016 r. Z kolei w sytuacji Hiszpanii pomoc socjalna do 2013 r. nie była praktycznie w ogóle udzielana. Dopiero w trzech ostatnich latach, w związku ze skutkami kryzysu finansowego i gospodarczego, pomoc ta jest przyznawana co roku po ok. 430 mln EUR. Tym samym udział tej pomocy wzrasta z poziomu 15,68% w 2014 r. do 19,78% w 2016 r. W Portugalii pomoc socjalna w strukturze pomocy publicznej ogółem wynosi średnio 0,43%, a w pozostałych państwach członkowskich nie przekracza 0,07%.

W odniesieniu do pomocy w wypadku klęsk żywiołowych należy wskazać, że była ona udzielana w latach 2004-2016 przez 12 państw członkowskich [Eurostat, 2018]. Najwięcej tego rodzaju wsparcia udzieliły Włochy – 846,7 mln EUR, oraz Niemcy – 657,6 mln EUR, co stanowiło ok. 91% pomocy na ten cel ogółem. Odnosząc powyższe wartości do udziału tego rodzaju pomocy w pomocy publicznej ogółem, jest to odpowiednio 1,63% i 0,24%. Najmniej pomocy udzieliły Bułgaria i Hiszpania – po 1 mln EUR. Z perspektywy Unii Europejskiej pomoc w wypadku klęsk żywiołowych stanowiła w latach 2004-2016 łącznie 1,6 mld EUR, co odpowiada udziałowi 0,19% w pomocy ogółem.

Mając powyższe na uwadze, przyjęta we wstępie artykułu teza jest prawdziwa.

Podsumowanie

Pomoc publiczna udzielana na podstawie zapisów art. 107 ust. 2 TFUE jest zgodna z rynkiem wewnętrznym i dozwolona *ex lege*, co oznacza, że Komisja może badać wyłącznie, czy pomoc ta służy osiąganiu celów określonych w ramach tego przepisu. Status automatycznej zgodności tej pomocy z rynkiem wewnętrznym wyraża się zatem w tym, że Komisja nie dysponuje w tym przypadku uznaniem i nie wydaje zgody na udzielenie takiej pomocy. Nie oznacza to jednak, że pomoc ta nie podlega kontroli Komisji, a w szczególności, że nie dotyczy jej obowiązek zgłoszenia, który został określony w art. 108 ust. 3 TFUE. Tym samym pomoc publiczna, która jest dopuszczalna na podstawie art. 107 ust. 2 TFUE, jest zgodna z rynkiem wewnętrznym, a zatem dozwolona, jeżeli Komisja uzna, w drodze deklaratoryjnej decyzji wydanej na skutek obligatoryjnego zgłoszenia projektu takiej pomocy Komisji na podstawie art. 108 ust. 3 TFUE, że pomoc taka mieści się w ramach tego przepisu. Wszystkie wymienione w przepisie art. 107 ust. 2 TFUE sytuacje, a więc pomoc socjalną, pomoc w wypadku klęsk żywiołowych oraz pomoc uwarunkowaną skutkami podziału Niemiec, należy zaliczyć do nadzwyczajnych, niezwiązanych z działal-

nością gospodarczą prowadzoną w normalnych warunkach, co uzasadnia dopuszczenie pomocy publicznej. Natomiast udzielanie pomocy stanowiącej rekompensatę za wykonanie transportowych usług użyteczności publicznej oraz pomocy będącej rekompensatą za świadczenie usług publicznych przyznaną przedsiębiorstwom zobowiązanym do zarządzania usługami świadczonymi w ogólnym interesie gospodarczym jest uzasadnione ze względu na umożliwienie osobom o niskich dochodach dostępu i korzystania z pewnych rodzajów usług.

Literatura

Bacon K. (2009), *Compatibility of Aid – General Principles* [w:] K. Bacon (red.), *European Community Law of State Aid*, Oxford University Press, Oxford-New York.

Botta M., Schwellnus G. (2015), *Enforcing State Aid Rules in EU Candidate Countries: A Qualitative Comparative Analysis of the Direct and Indirect Effects of Conditionality*, „Journal of European Public Policy", Vol. 22, Iss. 3.

Decyzja Komisji (2007) 2007/374/WE z dnia 24 stycznia 2007 r. w sprawie Dekodery cyfrowe, Dz. U. UE 2007 L 147/1.

D'Sa R.M. (1998), *European Community Law on State Aid*, Sweet&Maxwell, London.

Eurostat (2018), *Social support to individual consumers and compensation of damages caused by natural disaster*, http://ec.europa.eu/eurostat/tgm_comp/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=comp_sa_01&plugin=1 (dostęp: 30.04.2018).

Hofmann H.C.H., Micheau C., red. (2016), *State Aid Law of the European Union*, Oxford University Press, Oxford.

Mause K., Gröteke F. (2017), *The Economic Approach to European State Aid Control: A Politico-Economic Analysis*, „Journal of Industry, Competition and Trade", Vol. 17, Iss. 2.

Milhet A.M. (2017), Are european State Aid Payments Creditable Foreign Taxes?, „Georgetown Law Journal", Vol. 105, Iss. 5.

Oldale A., Piffaut H. (2009), *Introduction to State aid law and Policy* [w:] K. Bacon (red.), *European Community Law of State Aid*, Offord University Press, Oxford.

Pareto V. (2014), *Manual of Political Economy. A Critical and Variurum Edition*, edited by A. Montesano, A. Zanni, L. Bruni, J.S. Chipman, M. McLure, Oxford University Press, Oxford.

Quigley C. (1998), *The Notion of the State aid In the EEC*, „European Law Review", No. 13.

Schina D. (1987), *State Aids under the EEC Treaty. Articles 92 to 94*, ESC Publishing Ltd., Oxford.

Traktat o Unii Europejskiej i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej [TFUE] – wersje skonsolidowane, Dz. U. UE C 326/1 z 26.10.2012.

Winter J. (2004), *Re(de)fining the Notion of State aid in Article 87(1) of the EC Treaty*, „Common Market Law Review", No. 41.

Wyrok Sądu (2005) z 18 stycznia 2005 r. w sprawie T-93/02 *Confédération nationale du Crédit mutuel przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich („Livret bleu")*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 2005, s. II-143.

Wyrok Sądu (2008) z 25 czerwca 2008 r. w sprawie T-268/06 *Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 2008, s. II-1091.

Wyrok Sądu (2009) z 4 marca 2009 r. w sprawie T-445/05 *Associazione italiana del risparmio gestito i Fineco Asset Management SpA przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 2009, s. II-289.

Wyrok Trybunału (1977) z 3 lutego 1977 r. w sprawie 52-76 *Luigi Benedetti przeciwko Munari F.lli s.a.s.*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 1977, s. 163.

Wyrok Trybunału (2000) z 19 września 2000 r. w sprawie C-156/98 *Republika Federalna Niemiec przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 2000, s. I-6857.

Wyrok Trybunału (2003a) z 28 stycznia 2003 r. w sprawie C-334/99 *Republika Federalna Niemiec przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 2003, s. I-1139.

Wyrok Trybunału (2003b) z 30 września 2003 r. w sprawie C-301/96 *Republika Federalna Niemiec przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 2003, s. I-9919.

Wyrok Trybunału (2004a) z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie C-277/00 *Republika Federalna Niemiec przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 2004, s. I-3925.

Wyrok Trybunału (2004b) z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie C-278/00 *Republika Grecka przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 2004, s. I-3997.

Wyrok Trybunału (2006a) z 23 lutego 2006 r. w sprawach połączonych C-346/03 oraz C-529/03 *Giuseppe Atzeni i in. (C-346/03), Marco Scalas i Renato Lilliu (C-529/03) przeciwko Regione autonoma della Sardegna*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 2006, s. I-1875.

Wyrok Trybunału (2006b) z 1 czerwca 2006 r. w sprawach połączonych C-442/03 P oraz C-471/03 P *P & O European Ferries (Vizcaya) SA (C-442/03 P) i Diputación Foral de Vizcaya (C-471/03 P) przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zbiory orzecznictwa Trybunału Europejskiego 2006, s. I-4845.

A QUESTION OF STATE AID GRANTED *EX LEGE* IN THE EU MEMBER STATES

Summary: Article 107(1) TFEU establishes a presumption that the State aid measures satisfying the criteria laid down in that provision are unlawful and prohibited. The wide interpretation given to the concept of aid means that a large swathe of national economic policy measures is in principle caught by this prohibition. But the introductory words of Article 107(1) TFEU themselves make clear that this prohibition is neither absolute nor unconditional, and the Treaty provides for a number of derogations. First and foremost, Article 107 (2) and (3) establishes wide exceptions to the prohibition in Article 107(1) TFEU. It will be apparent that the exceptions in these two paragraphs of Article 107 TFEU are quite distinct in nature. Article 107(2) enumerates types of aid which are automatically lawful and which the European Commission must therefore declare compatible if the relevant conditions are satisfied. In practice, however, this provision is now only of minor importance due to the very limited categories of aid to which it applies. A far more important role is played by Article 107(3) TFEU, which contains a list of types of aid which the Commission has the power to authorize.

Keywords: the European Union, competition policy, State aid, *ex lege* exclusion.